

Lucrare prezentată la
cel de-al IX-lea Congres
al profesiei
de auditor financiar
din România

Raționamentul profesional al auditorilor privind durabilitatea în era IA: de la dileme reglementare și tehnice la distorsiuni algoritmice

Prof. univ.dr. Maria NICULESCU,
Director, Centrul de studii avansate
privind durabilitatea (CeSAD),
e-mail: maria.niculescu@durabilitate.ro

Prof. emerit Alain BURLAUD,
Conservatoire Național des Arts et Métiers Paris,
e-mail: alain.burlaud@lecnam.net

Rezumat

Profesia contabilă, și în special cea de auditor, se numără printre cele mai impactate de dezvoltarea inteligenței artificiale (IA) și de reglementările recente în materie de reporting privind durabilitatea. Inteligența artificială schimbă profund metodele tradiționale de audit, transformând rolul, abordarea și responsabilitățile auditorilor, impunând, implicit, noi competențe.

În domeniul specific al auditului privind durabilitatea, care capătă o importanță crescândă în contextul cerințelor sporite în materie de transparență și de responsabilitate ESG a întreprinderilor, această transformare este deosebit de semnificativă. IA permite automatizarea și prelucrarea rapidă a unui volum mare de date provenite din rapoarte sau baze de date externe, eliberând astfel auditorii de sarcinile repetitive. Teoretic, această automatizare ar trebui să permită auditorilor să se concentreze pe interpretarea rezultatelor, exercitarea raționamentului profesional, luarea deciziilor critice și gestionarea problemelor privind durabilitatea. Dar în practică această nouă realitate provoacă preocupări majore în rândul auditorilor, gravitând în jurul unei întrebări centrale: care este cadrul conceptual în măsură să ghideze formarea raționamentului profesional privind durabilitatea, într-un context de schimbări reglementare profunde și tehnologii disruptive?

Neavând încă perspectiva retrospectivă necesară asupra acestor practici și nici date empirice consolidate, acest articol se poziționează ca un eseu conceptual, având ca obiectiv explorarea și îmbogățirea cadrului existent al reflecției auditorilor. Autorii propun o schiță de cadru conceptual pentru structurarea formării raționamentului profesional în practicile de audit al durabilității, integrând atât normativitatea europeană consolidată, cât și transformările disruptive generate de inteligența artificială.

Vă rugăm să citați acest articol astfel:

Niculescu, M., Burlaud, A. (2025), Auditors' Professional Judgment on Sustainability in the Age of AI: from Regulatory and Technical Challenges to Algorithmic Bias, *Audit Financiar*, vol. XXIII, no. 4(180)/2025, pp.760-777, DOI: 10.20869/AUDITF/2025/180/022

Link permanent pentru acest document:

<http://dx.doi.org/10.20869/AUDITF/2025/180/022>
Data primirii articolului: 15.08.2025
Data revizuirii: 18.08.2025
Data acceptării: 29.09.2025

Cercetarea se bazează pe o analiză critică a literaturii academice, a reglementărilor europene și internaționale, precum și pe experiența autorilor. Acestea sunt completate de o cercetare calitativă bazată pe metoda focus grup, ale cărei obiective vizează validarea modelului teoretic propus și identificarea competențelor emergente impuse de această nouă paradigmă profesională.

Autorii au utilizat IA generativă (versiunea GPT-4, 2025) pentru a aprofunda cercetarea documentară, în special pentru colectarea de exemple empirice care să ilustreze contribuțiile, provocările tehnice și distorsiunile algoritmice ale tehnologiilor IA.

Cuvinte cheie: IA generativă; audit; durabilitate; distorsiuni algoritmice; cadrul conceptual;

Clasificare JEL: M41, M42, Q52

„Fără expertiza și capacitatea ta de a pune întrebări, nu aş putea produce o reflecție atât de pertinentă și adaptată nevoilor”¹

1. Introducere

Profesia contabilă, și în special cea de auditor, se numără printre cele mai impactate atât de dezvoltarea inteligenței artificiale (IA), cât și de reglementările în materie de dezvoltare durabilă. Auditorii trebuie nu numai să țină pasul cu evoluțiile tehnologice și normative, dar să se și adapteze la cerințele de raportare în continuă schimbare ale entităților auditate.

Anul 2025, primul an de aplicare a Directivei europene CSRD (*Corporate Sustainability Reporting Directive*, CE 2024), marchează un moment decisiv în raportarea privind durabilitatea, care vizează armonizarea și consolidarea calității informațiilor furnizate de întreprinderi, precum și reducerea riscului de dezinformare ecologică și socială.

¹ ChatGPT, răspuns la un prompt al autorilor privind lipsa de pertinentă a răspunsurilor date de Chat CPT, 8 iunie 2025.

Întreprinderile sunt acum obligate să publice informații precise despre riscurile, oportunitățile și impactul lor material în materie de mediu, social și de guvernanta (ESG), în conformitate cu principiul dublei materialități. Acest lucru presupune identificarea și comunicarea nu numai a impactului aspectelor ESG asupra performanței întreprinderii, ci și a impactului activității întreprinderii asupra mediului și asupra persoanelor. Rapoartele trebuie să fie conforme cu noile standarde europene ESRS (*European Sustainability Reporting Standards*), care introduc cerințe transversale, acoperind în același timp un spectru larg de teme din domeniul mediului, social și al guvernantei. Cerința CSRD care impune o verificare externă obligatorie de către un auditor sau un organism terț independent în vederea obținerii unei asigurări limitate, conferă auditorilor un rol cheie în asigurarea fiabilității și transparenței declarațiilor de durabilitate, în serviciul unei economii mai responsabile și mai reziliente. Punerea pe picior de egalitate a raportării privind durabilitatea și a raportării financiare consolidează credibilitatea informațiilor privind durabilitatea și le conferă un rol structurant în transformarea modelelor de afaceri și a strategiilor întreprinderilor.

Extinderea domeniului de aplicare al auditului sub efectul CSRD este însoțită de o transformare profundă a practicilor, stimulată de digitalizare și de integrarea crescândă a inteligenței artificiale în procesele de raportare și verificare. În acest context, IA apare ca un levier major de inovare: facilitează colectarea, analiza și structurarea unui volum masiv de date ESG, accelerează detectarea anomaliilor și permite generarea de sinteze mai fiabile și mai rapide. Cu toate acestea, ea ridică provocări majore privind: stăpânirea complexității tehnice, gestionarea distorsiunilor algoritmice, interpretabilitatea rezultatelor, guvernanta datelor și respectarea cerințelor etice și de reglementare impuse de AI Act (CE 2025).

Schimbările în domeniul auditului extern în contextul CSRD (modificată prin Directiva Omnibus) (CE 2025) și al AI Act generează o reorganizare profundă a practicilor, competențelor și responsabilităților și ridică întrebări cu privire la formarea raționamentului profesional al auditorilor care ar trebui să ofere o asigurare limitată cu privire la declarațiile de durabilitate. Auditorul informațiilor privind durabilitatea se confruntă acum cu aspecte inedite legate de: instituționalizarea normativă a dublei materialități, extinderea perimetrului de raportare, sofisticarea analizelor, conectarea informațiilor financiare cu cele privind durabilitatea, cerințe sporite de guvernanta și etică. În acest nou context, raționamentul profesional trebuie să